

PART SEGONA.

DOCUMENTS, EXPERIÈNCIES,
PROPOSTES I INFORMES

EL FUTUR D'AULA DE LLETRES EN LA NOVA SITUACIÓ SOCIOPOLÍTICA¹

Josep-Àngel Mas Castells
Universitat Politècnica de València

Parle hui ací com a membre del comitè d'edició d'*Aula de lletres valencianes*, concretament de la secció de sociolingüística. Això vol dir que m'ocupe de gestionar els articles que ens arriben sobre l'ítem amplíssim de l'ús de la llengua. Gestionar-los vol dir que faig una primera revisió dels textos que ens arriben i en gestione l'avaluació per part d'experts en la matèria de la categoria de Georg Kremnitz (Universitat de Viena), Lluís Polanco (Universitat de València), Anselm Bodoque (Universitat de València) i Raquel Casesnoves (Universitat Pompeu Fabra), alguns dels quals van acceptar formar part del nostre consell assessor després d'haver publicat en la revista.

Amb açò que acabe de dir, vull destacar que *Aula* és una revista científica que es comporta com a tal. O que també ho és, perquè el que vull destacar encara més és que la nostra revista aconsegueix combinar esta exigència amb un marcat vessant no sols divulgatiu sinó participatiu per a col·lectius tan importants en la gestió diària i quotidiana de la llengua com són els tècnics lingüístics i els

¹ Escrit llegit en la presentació del número 5 de la revista *Aula de Lletres*, Fira del llibre, València, 24-04-2016.

professors d'institut. És aquesta combinació entre rigor i voluntat d'obertura, de participació i construcció comunitària, el que fa d'*Aula* una revista especial i necessària en la reflexió sobre la situació del valencià i sobre les perspectives de la nostra llengua.

Probablement perquè m'ocupe del tema sociolingüístic, ací com a editor i en la meua recerca personal, se m'ha encarregat parlar de la nostra revista en relació a les noves perspectives que s'han obert per a la llengua, per a l'ús de la llengua i la seua vitalitat, arran del canvi de govern de fa ja vora un any. El tema és ben pertinent, atés que des del punt de vista sociolingüístic el canvi polític és molt i molt considerable: es pot afirmar sense por d'exagerar, o almenys jo no en tinc, de por de resultar exagerat, que no hi ha hagut mai un govern valencià tan favorable a la recuperació i la dinamització de l'ús social de la llengua.

Almenys a priori, clar, encara podem parlar només a priori, però si he fet una afirmació tan contundent és perquè no tenim cap motiu per dubtar de les intencions dels nous gestors de la qüestió lingüística i en tenim molts per a tindre esperances, començant pel fet que a molts els coneixem personalment, alguns de fa molts anys, i sabem que són persones compromeses amb *la causa*, deixeu-m'ho dir així. El contrast amb la situació immediatament anterior és enorme, si tenim en compte que el darrer govern va ser el més contrari, el que va dictar les normes més dures i perniciosos per a l'avanç social de la llengua: el tancament d'RTVV (probablement l'atac més brutal a una llengua minoritzada oficial fet al si de la Unió Europea des de la seua fundació), el tall de les emissions de Tv3, el tancament o l'intent de tancament forçós de línies d'ensenyament en valencià tot i la demanda i un llarg i ignominiós etcètera.

Però tot i que el darrer govern del PP va ser el més extrem també en aquesta forma vergonyosa de gestió, des d'una perspectiva analítica no resulta sorprenent; tot el contrari, la seua actuació va ser coherent amb una política lingüística destinada, com a mínim, a entrebancar l'avanç social del valencià, que si hui continua viu (tot i algunes dades sociolingüístiques preocupants) és *malgrat* una

gestió política a la contra, després d'una etapa insuficient en els primers governs autonòmics, d'acord amb tots els analistes.

Així, hem passat d'un ús escàs de la llengua per part dels primers governs autonòmics al desús quasi absolut, acompanyat fins i tot de la utilització del valencià en un registre vergonyós i humiliant en alguns episodis prefallers i de cap d'any que no caldrà recordar ara; hem passat d'un interès diguem-ne de baixa intensitat per la normalització a una consellera que s'avergonyia públicament que el valencià fóra la seua llengua primera; d'una ambigüitat calculada respecte a l'entitat del valencià al ridícul esperpèntic de l'afirmació dels orígens ibèrics del valencià en seu parlamentària. La sensació que es reien de nosaltres, també pel que fa al valencià, començava a fer-se insuportable.

En definitiva, el desinterés o el poc interès dels primers temps ens havia portat a la burla cruel, ornada, per si fóra poc, de l'arrogació cínica de ser els 'vertaders defensors' de la llengua. Un contrast esfereïdor entre el discurs i l'actuació, que en la dimensió discursiva, a més d'aquella burla, negava i ocultava la situació real de la llengua (més d'una dècada sense que la Generalitat encarregara cap estudi sociolingüístic) i difonia la ideologia enganyosa del bilingüisme feliç. O encara feia una passa més i s'erigia en defensora dels drets lingüístics... dels castellanoparlants.

Tot just quan semblava que només podíem respondre a la burla humiliant amb la sàtira esmolada, sembla que tot això s'ha acabat. Tenim representants polítics d'alt nivell que utilitzen el valencià de manera molt predominant o fins i tot exclusiva, i encara que alguns demostren algunes dificultats de registre, la diferència amb aquells esperpents és abismal. Deixeu-me dir ací una cosa encara que siga poc científica, perquè es basa en percepcions personals, però diria que l'efecte d'aquest ús *natural* de la llengua per part dels dirigents està començant a influir en determinades capes socials urbanites. D'altra banda, també és cert que l'escola en valencià ha recuperat algunes unitats i s'han vist directors generals, consellers i fins i tot el president de la Generalitat en les Trobades. Són gestos de

gran càrrega simbòlica i que han de tindre alguna incidència sobre l'ús, a l'espera de veritables mesures de política lingüística, ara sí, efectiva a favor del valencià —una espera que, deixeu-m'ho dir, comença a fer-se una mica llarga.

Però, més enllà d'urgències o de nerviosismes, al meu parer allò essencial és que es treballa decididament perquè el que hem hagut de patir fins ara no es repetisca, perquè no torne mai a ser possible. L'abús de la situació de privilegi en l'accés als mitjans de comunicació de massa per part del PP ha comportat la difusió d'un argumentari tan pernicios com barroer, gràcies la falta de resposta per part d'aquells als qui es barrava el pas a la trona pública. El debat sobre el paper que ha d'ocupar el valencià en la societat valenciana s'ha d'asserenar i racionalitzar per a donar veu a diferents postures que es puguen esgrimir sobre la base de la decència argumental.

El repte és considerable, però l'objectiu és just. Segurament, caldrà començar per la tasca ingrata de desmuntar argumentacions que insulten la intel·ligència però s'han escampat massa entre els valencians. Crec que puc afirmar que els nous gestors ens tindran al seu costat, si volen escoltar-nos. Amb el benentès que l'objectiu no és exactament capgirar la situació, en el sentit que l'objectiu no és canviar de casella entre la llengua privilegiada i la minoritzada —com podria ser-ho?—, sinó que l'objectiu és treballar perquè la llengua que té més dificultats per accedir a tots els àmbits d'ús puga fer-ho. Treballar, al capdavant, per la igualtat lingüística.

Igualtat lingüística entesa com a igualtat d'oportunitats, de condicions d'ús d'una llengua o de l'altra. Com a objectiu, insistisc, no com a descripció enganyosa d'una realitat que encara és, massa òbviament, ben desigual.

I és ací, en l'articulació d'un discurs a favor de la igualtat, de la plenitud de drets democràtics, d'un discurs basat en la difusió del relat veraç dels esdeveniments històrics i en la descripció científica de la situació actual, on Taula i *Aula* poden aportar més a la societat valenciana i als nous gestors de la cosa pública. De fet, ja ho estem fent, començant pel text fundacional que s'hi ha publicat, per diversos articles d'autors d'origen divers, no sols quant a la qüestió formativa

o laboral sinó també quant a l'origen ideològic, i acabant per les anàlisis del director, Abelard Saragossà, sobre les implicacions ideològiques d'algunes inèrcies, anàlisis que no descobrirem res si diem que creen certa incomoditat també entre algunes persones del *bàndol* (passeu-me el mot) propi, entre els defensors del valencià.

Però gran part d'aquesta incomoditat, sinó tota, s'esvaeix quan s'entén que compartim l'objectiu últim descrit adés. I que entenem que no avançarem com cal si no som capaços de fer i de pair l'autocrítica sobre el que hem fet malament. El nou discurs i el nou relat han de superar mancances discursives i fal·làcies també de la defensa de la llengua, com ara algunes preses de posició revestides de científisme (en el debat sobre el nom de la llengua, per exemple) o en la prevenció cap a les variants lingüístiques exclusives valencianes, que per a alguns, encara són sistemàticament sospitoses o s'etiqueten directament com a castellanismes, sense necessitat o menystenint les dades històriques o estructurals. O se'ls atorga l'increïble poder de destruir la unitat de la llengua, com si passar-les de l'oral quotidià on existeixen de fa segles a l'escrit les dotara de superpoders blaus.

Al remat, *Aula* és en gran mesura un bon fòrum de debat filològic, i ho podria ser encara més; un fòrum basat, d'una banda, en les premisses del rigor analític i de l'argumentació basada en dades i allunyada de prejudicis que, de vegades, ens han fet ser cecs o sords a una part de la realitat; un fòrum basat, de l'altra banda, en la voluntat d'aportar arguments als gestors de la cosa lingüística que, esperem-ho, no volen ser tampoc ni cecs ni sords ni muts en res tocant a la nostra llengua. I això s'ha de basar en una actitud col·laboradora i vigilant alhora: la ciència no dona xecs en blanc, menys encara la ciència social. Esperem i confiem que els estudis que vindran constaten, progressivament, una millora de la vitalitat de la llengua que ens agermana i una proximitat cada dia més palpable de la igualtat lingüística per a tots els valencians.

